

MATO MOJAŠ
Dubrovnik

Iseljenički pokret za slobodu svoje staze domovine

Teške prilike, ekonomska bijeda i nepravda za austrijskih, mađarskih i starojugoslavenskih režima natjerivala je našu omladinu i starije ljude da odlaze daleko u prekomorske i druge zemlje da tamo traže posla i da se bore za opstanak. Ali u toj životnoj i žilavoj borbi nijesu nikad zaboravili ni iznevjerili svoju rođenu domovinu, već su uvijek pratili događaje u njoj i stalno joj davali podršku, moralnu i materijalnu pomoć za slobodu i nacionalnu nezavisnost. Oni su za prvog svjetskog rata okupljeni u razne organizacije i odbore bili vrlo važna snaga stvaranja Jugoslavije i sa Jugoslavenskim odborom gradili su zajedničku državu jugoslavenskih naroda.

Nijedan politički događaj u Starom kraju nije imao toliko dubokog utjecaja na naše iseljenike koliko je imala narodnooslobodilačka borba naših naroda u drugom svjetskom ratu. Ona je oduševila na stotine i stotine tisuća naših iselje-

nika širom svijeta koji su iz čiste ljubavi prema svom narodu i staroj domovini stavili sve svoje raspoložive snage za slobodu svog Starog kraja. Ovako oduševljenje i rasplamsani pokret odraz je svijesti i saznanja da je borba protiv fašističkog okupatora borba i protiv socijalne bijede zbog koje su otišli iz voljenog svog zavičaja i rodne grude. Taj pokret u Americi i u drugim zemljama utjecao je na Saveznike u davanju podrške našoj narodnooslobodilačkoj borbi. Jezgro ovog pokreta bilo je u Sjevernoj Americi gdje su najbrojniji naši iseljenici i gdje su imali najbolje svoje organizacije. Na osnovu odluke konferencije 29. studenoga 1942. u Pittsburghu održan je 20. i 21. veljače 1943. Kongres američkih Hrvata u Chicagu na kojemu je prisustvovalo 927 delegata i delegatkinja predstavljajući 716 hrvatsko američkih organizacija u Sjedinjenim Američkim Državama i Kanadi. Ovaj Kongres izražavao je veliku našu

Maršal Tito s našim iseljenicima u New Yorku

iseljeničku manifestaciju i volju naših iseljenika da dadu sve što mogu za pobjedu Saveznika u ratu protiv fašizma i za slobodu naroda Jugoslavije.

Dana 7 kolovoza 1943. sastaju se predstavnici Kongresa američkih Hrvata, Kongresa američkih Slovenaca, Srpskog Vidovdanskog kongresa i makedonskih organizacija te organiziraju zajednički Odbor Amerikanaca jugoslavenskog porijekla koji će koordinirati rad svih organizacija i mobilizirati naše iseljeničke snage u zajedničkoj borbi protiv fašizma i za pomoć narodnooslobodilačkom pokretu i borbi za slobodu. Za predsjednika odbora biran je Louis Adamič, za potpredsjednika Zlatko Baloković i drugi najugledniji iseljenici kao članovi odbora. Iste godine održan je Kongres američkih Hrvatica kojemu je prisustvovalo 400 delegatkinja.

U Južnoj Americi obnavlja se Jugoslavenska narodna obrana sa ograncima koja okuplja iseljenike i razvija se pokret za pomoć jugoslavenskim narodima u borbi za oslobođenje.

U pokret se uključuju iseljenici i na drugim kontinentima i nastaje opća akcija, podrška i pomoć koja se produžuje i poslije pobjede, poslije rata za obranu i izgradnju nove Jugoslavije.

Mnogi su iseljenici u prvim godinama obnove zemlje došli u svoju domovinu da mirno žive i da pomognu njen razvoj. Mnogi su dolazili na viđenje i kao turisti. Dolazilo ih je sve više i više. Organiziraju se turneje, grupe i grupice iseljenika turista koji dolaze u posjetu Starom kraju i dive se napredku svoje stare domovine. S oduševljenjem i s puno utiska odlaze i opet se navraćaju. Pričaju o svojoj braći i najbližim, o ljepotama rodnog kraja i životu u njemu. Sve više rađa volju i pobuđuje interes kod mnogih iseljenika koji se odlučuju i kreću, osobito u ljetnim mjesecima, na put u zemlju svojih otaca. Na hiljade dolaze i rado ih dočekujemo. Zajedno s njima stvaramo veze sa zemljama u kojim žive i radimo za napredak, za dobro Jugoslavije — zajednice bratskih naroda, za sretniju budućnost zemalja u kojima su naši iseljenici našli novu domovinu, borimo se za mir i mirnu aktivnu suradnju među narodima.